

A büntetés-végrehajtási szervezet szerepe a nemzetközi válságkezelésben

Dr. Boda József¹⁸⁸

Bevezetés

A mai globalizált világunkban zajló konfliktusok kezelésében mind a katonai alakulatoknak, mind a rendvédelmi szerveknek megvan a saját feladata. A konfliktusok jellege a XXI. század elejére jelentősen megváltozott és egyre több speciálisan felkészített rendvédelmi szakemberre van szükség. Itt jelentkezik egyik fő feladatként a helyi rendvédelmi szervek – köztük a büntetés-végrehajtási szervezetek - átvilágítása, átszervezése és számukra demokratikus alapokon álló képzés biztosítása.

Az új helyzetnek megfelelően megváltozott a tagállamoktól kért rendvédelmi személyi állomány összetétele is. Ma már nem rendőri megfigyelő csoportokat kérnek a nemzetközi szervezetek, mint a klasszikus békefenntartás idején, hanem pályázatokat írnak ki a különböző szakértői helyek betöltésére, még akkor is, ha ezerfős létszámra van szükség.

Változás történt a békefenntartó munka végrehajtása vonatkozásában is. A missziókban a békeépítés és a rendvédelmi intézmények létrehozása, reformja, működtetése került előtérbe, ami speciális ismeretekkel és gyakorlattal bíró szakembereket igényel (jogászok, közigazgatási szakértők, büntetés-végrehajtási szakemberek, vám-és pénzügyőrök, oktatók, bűnmegelőzési szakemberek stb.).

Hazánk békefenntartási irányelveit az Európai Unió /EU/, az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet /EBESZ/, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete /NATO/ a Többnemzetiségű Erők és Megfigyelők /MFO/ tagságából adódó követelmények, a Magyarország Alaptörvénye, nemzeti biztonsági és külpolitikai stratégiája, a Belügyminisztérium (BM) és a Honvédelmi Minisztérium (HM) vezetésének iránymutatásai határozzák meg.

Az EU és a többi nemzetközi szervezet határozatai alapján a missziós feladatokra történő felkészítés a tagállamok feladata, amelyet Magyarországon megalakulása óta (1999) a Nemzetközi Oktatási Központ (NOK) végez. 1999-től a mai napig több mint 1000 fő hazai, és külföldi szakember felkészítését hajtotta végre, ebből közel 400 főt EU-s válságkezelői feladatokra, melyből több, mint 100 fő

¹⁸⁸ A tanulmány rövidített formája megjelent Lőrincz József professzor 65. születésnapjára készült, az ELTE által kiadott emlékkötetben.

volt a nem rendvédelmi szakember (ügyész, újságíró, minisztériumi köztisztviselő és közalkalmazott). Emellett oktatókat biztosított Magyarország az afganisztáni és az iraki rendőrök felkészítéséhez a KÜM felkérésére.

Az ENSZ a legnagyobb és a legrégebben alakult válságkezelő szervezet, szerepe jelenleg is növekedni látszik. Tagadhatatlan, hogy a kis országok részére ez az egyetlen érdekképviseleti fórum ahol érdekeiket hatékonyan tudják képviselni a nagyhatalmak ellenében. Az ENSZ-nek a világ válsághelyzeteinek kezelésében továbbra is fontos szerepe lesz, főleg azokon a területeken, amelyek nem esnek az USA érdekeltségi körébe. Ilyenek például az európai, közép-ázsiai, afrikai térségek. A világszervezet békefenntartással foglalkozó főosztályán (UN Department of Peacekeeping Operations-DPKO) külön osztály foglalkozik a büntetés-végrehajtási feladatok szervezésével, irányításával, és a missziók szakszemélyzetrel való ellátásával. A DPKO jelenleg 15 békefenntartói és egy különleges politikai missziót irányít. Ebből nyolc Afrikában zajlik.

Az ENSZ egy másik szervezete, a politikai ügyek főosztálya (Department of Political Affairs – DPA) felelős a politikai és békeépítő missziók irányításáért. 13 missziót irányítanak, melyből 8 szintén Afrikára fókuszál.¹⁸⁹

Az EBESZ, amely jelenleg 57 tagállamot foglal magában (köztük az USA-t és Oroszországot is) regionális szervezatként a jövőben, nagyobb mértékben kívánja kiterjeszteni tevékenységét a rendvédelem területére. 2001-ben a bécsi EBESZ központban létrehoztak egy un. Stratégiai Rendőri Ügyek Hivatalát, amely a volt Jugoszlávia és a volt szovjet utódállamok területén folytat képzési és tanácsadói tevékenységet. Jelenleg 17 területi missziót irányít a szervezet, ebből hat a Nyugat-Balkánon, öt pedig Közép-Ázsiában zajlik. A missziókon belül önállóan folynak a rendvédelmi programok. Sajnos csak elvétve akad köztük olyan, amely a helyi büntetés-végrehajtás fejlesztésére irányul.¹⁹⁰

Az EU-ban az elmúlt évtized során a nemzetközi válságkezelés feltételrendszere alapvető változásokon ment keresztül. Meg növekedett a polgári válságkezelő szervek, a rendőrség, (speciális rendőri erők ill. egységek, tanácsadók, kiképzők) határőrség, büntetés végrehajtás, vám és pénzügyőrség, polgári közigazgatás, bíróság, ügyészség, média és a migrációs szakemberek iránti nemzetközi igény. A büntetés-végrehajtás azonban nem jelenik meg önállóan az EU válságkezelésben, bár számos válságkezelő misszióban foglalkoznak büntetés-végrehajtási feladatokkal (EUJUST LEX Iraq integrált jogállamisági misszió számos büntetés-végrehajtási programmal, EUPOL COPPS a palesztint területeken mű-

¹⁸⁹ www.un.org/en/peacekeeping. Letöltve: 2014. 01. 04.

¹⁹⁰ www.osce.org/home/43692. Letöltve: 2014. 01. 04.

ködő jogállamisági misszió, EULEX Kosovo amely végrehajtó mandátummal is rendelkezik, EUCAP NESTOR kalózkodás elleni küzdelem, ahol fontos szempont a börtönök fejlesztése is). A tagállamok felajánlásai alapján közel 300 fő (bíró, börtönőr és ügyész) áll rendelkezésre a jogállamiságot erősítő missziók rendelkezésére.

Az EU jelenleg 16 válságkezelő misszióban vesz részt, ebből 9 Afrikában zajlik. Jellemző a mai válságok típusára, hogy a tizenhatból 4 katonai a többi pedig polgári válságkezelő misszió.¹⁹¹

Az Afrikai Unió (AU) : az 53 tagállamból álló regionális szervezet 2002. július 9-én jött létre elődjének, az Afrikai Egységsszervezetnek (Organization of African Unity) átalakításából. Az AU-t az Európai Unió példájára hozták létre. Az összes afrikai ország a tagja, Marokkót leszámítva. Az AU békefenntartói 2013 végén négy misszióban vettek részt, több mint 66 000 fővel. Két misszió céljai között szerepel a jogállamiság erősítése (African Union/United Nations Hybrid operation in Darfur-UNAMID és African Union Mission in Somalia - AMISOM)¹⁹²

A NATO komoly erőt képvisel és sikeres békefenntartó akciókat tudhat maga mögött (Bosznia, Macedónia, Koszovó), ezért a jövőben is várható ilyen irányú alkalmazása. A szervezet jelenleg öt békefenntartó misszióban vesz részt, közel 100 000 fővel. A NATO a válságkezelés teljes területét (fegyveres harc, békefenntartás, kiképzés, logisztikai ellátás, hírszerzés és humanitárius segítségnyújtás) képes átfogni, levegőben, szárazföldön és vízen. Bár a NATO 2011 óta támogatja az afganisztáni jogállamiság erősítését, konkrétan nem vesz részt a büntetés-végrehajtási feladatokban.¹⁹³

1. Fogalom magyarázat:

Nemzetközi válságok már a nemzetállamok kialakulásával egy időben jelentkeztek. A világban jelenleg zajló konfliktusok és válságok természetét csak akkor érthetjük meg és leszünk képesek hatékony kezelésükre, ha belátjuk, hogy ezek nem rövid idejű átmeneti feszültségek. Ezek a válságok a nemzeti és nemzetközi érdekek elkerülhetetlen átalakulásából adódnak.

¹⁹¹ eeas.europa.eu › ... › EEAS › Security and Defence, Letöltve: 2014. 01. 04.

¹⁹² www.effectivepeacekeeping.org › Research. Letöltve: 2014. 01. 04.

¹⁹³ www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52060.htm.

Henry Kissinger volt amerikai külügyminiszter, diplomata így ír a világban végbemenő változásokról: „Változást idézhet elő akár egy résztvevő állam belső struktúrájának átszerveződése, de változáshoz vezethet a politikai élet demokratizálódása, a gazdaság globalizálódása és nem utolsó sorban a hírközlés forradalma.”¹⁹⁴

Tény, hogy már a középkorban kialakult államok is vegyes nemzetiségűek voltak és nagyon sok esetben a nemzetiségek, vallási csoportok közötti konfliktusok, azok autonómiájának követelése, a nacionalizmus felerősödése okozott nemzetközi méretű válságokat az elmúlt évszázadok során. A világ egészére kiható globalizáció olyan kihívásokat tartalmaz, amellyel a nemzetállamok egyenként már nem tudtak, tudnak megbirkózni. Ezért szövetségeket keresnek, ennek jó példája az Európai Unió (EU) és a többi kontinensen szerveződött regionális szervezet megalakulása.

A továbbiakban tekintsük át azon fogalmak körét, amelyek segítik a tanulmányban foglaltak jobb megértését:

Büntetés-végrehajtás: széles és történeti értelemben a bíróság által kiszabott büntetések (halálbüntetés, testcsonkítás és testfenyítés, szabadságfosztás, vagyonbüntetések és elkobzások, becsületfosztó és lealacsonyító szankciók, munkabüntetések és mellékbüntetések) valamint különféle intézkedések realizálása, a végrehajtó személyére, a végrehajtás külsőségeire és funkcióira vonatkozó szokások és előírások foglalata. Szűkebb (modern) értelemben elsősorban a polgári társadalomban legáltalánosabb szankciónaként igénybe vett szabadságvesztés-büntetés végrehajtása (börtönügy).¹⁹⁵

A **büntetés-végrehajtási szervezet.** A büntetés-végrehajtási szervezet a szabadságelvonással járó büntetések, intézkedések, végrehajtására létrehozott állami, fegyveres rendvédelmi szerv. A büntetés-végrehajtási intézeteket a büntetések és intézkedések jellegére, a végrehajtási fokozatra (pl. fogház, börtön, fegyház), a fogvatartottak életkorára (fiatalkorúak elkülönítése a felnőtt korúaktól), nemére (nők, férfiak külön) és a végrehajtás egyéb körülményei alapján kategorizálhat-

¹⁹⁴ Henry Kissinger: *Korszakváltás az amerikai külpolitikában? A 21. századi Amerika diplomáciai kérdései*, Budapest, 2002, Penem Kft. 11. p.

¹⁹⁵ *Hadtudományi Lexikon*, Budapest, 1995, Magyar Hadtudományi Társaság. 162. p. HU-ISBN 963 04 5226 X.

juk.¹⁹⁶ A büntetés-végrehajtási szervek felügyeletét, ellenőrzését és szakmai irányítását, valamint a feladatok ellátásához szükséges feltételek biztosítását a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP) látja el.

Nemzetközi válság: - az államok, vagy államcsoportok között kiéleződő feszült viszony a fegyveres konfliktus szintje alatt. Főleg politikai, gazdasági, társadalmi és katonai előnyök megszerzéséért folyik. Az érdeellentétek fokozása céljából a válság tudatosan is előidézhető.

- Fajtái: politikai, gazdasági, pénzügyi, katonai, forradalmi, ökológiai, társadalmi, stb.¹⁹⁷

Válság: - a társadalom egészében, vagy különböző területein kialakult, a társadalomra, az állam biztonságára veszélyes, sokrétű események láncolata, melyek a szokványos jogi eszközökkel már nem kezelhetők.¹⁹⁸

Válsághelyzet:

- A, a feszültségek olyan eszközökkel történő növelésével jön létre, amelyek még nem érik el a katonai fenyegetés szintjét.
- B, egy válsághelyzet akkor alakul ki, ha egy konfliktusról a döntést idő szűkében kell meghozni, és fenn áll a háború lehetősége.

Válságmegelőzés: - az erőszakos konfliktusok megakadályozását célzó, idejében történő, tervezett, szisztematikus és koherens cselekvés az állam és a társadalom különböző szintjein.¹⁹⁹

¹⁹⁶ www.kormany.hu/hu/mo/rendvedelem/rendvedelmi-szervek-es-a-buntt, Letöltve: 2014. 01. 05.

¹⁹⁷ Siposné Keckeméthy Klára- Szternák György-Zimán Ferenc: *A válságok kialakulása, lehetséges formái és a válságkezelés elméleti alapjai*, Bp ZMNE 1996, 14 p.

¹⁹⁸ Laczkó Mihály: *Tanulmánykötet a válságkezelés katonai feladatainak témaköréből*. Bp ZMNE 1996. 1 p).

¹⁹⁹ Mehler-Ribaux: *Crisis Prevention and Conflict Management in Technical Cooperation. An Overview of the National and International Debate*, 2000

Válságkezelés: - kísérlet arra, hogy egy válsághelyzet szisztematikus és súlyos erőszak alkalmazásá eszkálálódását különböző intézkedésekkel megakadályozzák.²⁰⁰

Konfliktus: - akkor alakul ki, ha két vagy több szereplő egymással össze nem egyeztethető vagy ilyenek számító célokat követ.²⁰¹

Fegyveres konfliktus:

- A, harci cselekmények a háború szintje alatt. Erőszakos összeütközésekről van szó, amelyeknél a háború definíciójának kritériumai nem teljes mértékben teljesülnek. Ezek általában olyan esetek, amelyekben már, vagy még a harci cselekmények elégséges folyamatossága.²⁰²
- B, egy fegyveres konfliktust olyan vita tárgyát képező ellentétként lehet meghatározni, amely érinthet kormányokat, területeket, vagy mindkettőt, és amelyben a fegyveres erő alkalmazása a két fél között legalább 25, harcban bekövetkezett halálos áldozattal jár. Ezen két fél közül az egyik kormány vagy állam.²⁰³

Háború:

- A, valóban politikai eszköz (a felek közötti) politikai érintkezés folytatása, a politikai érintkezés végrehajtása, sajátlagos eszközökkel.²⁰⁴
- B, a The Correlates of War Project szempontjából azt jelenti, hogy

megfelelő számú (kb. 1000 harcban elesett) halottnak lenni kell. A nemzetközi háború nemzeti entitások közötti katonai konfliktus, amelyben legalább az egyik fél egy állam, és amely legalább 1000 halálos áldozattal jár a katonai állomány soraiból.²⁰⁵

²⁰⁰ Heinz Gartner: *Nemzetközi biztonság, fogalmak A-tól Z-ig*. Zrínyi K. 2007

²⁰¹ Heinz Gartner: *Nemzetközi biztonság, fogalmak A-tól Z-ig*. Zrínyi K. 2007

²⁰² *A háború okait kutató munkaközösség, 1998, 5, p.*

²⁰³ *Gleditsch-Strand-Eriksson-Sollenberg-Wallensteen: Upsala Conflict Project, 2001*

²⁰⁴ *Clausewitz: 1999, 31. p.*

²⁰⁵ (*Singer 1979, 1980*)

2. Rövid történeti áttekintés:

A nemzetközi válságok megoldására hagyományos békefenntartó műveletek már 1948-óta folynak. Az úgynevezett első generációs békefenntartó műveletekben még csak katonák vettek részt és a feladat a harcoló felek szétválasztása, a további harcok megakadályozás a volt. A második generációs békefenntartó műveletek kezdetét az ENSZ Kongói missziójához (Operations des Nations Unies au Congo) köthetjük, ahol első alkalommal került sor az ENSZ rendőrök bevetésére 1960-1964 között.²⁰⁶ A mai modern rendőri békefenntartás kezdetét 1989-re az Egyesült Nemzetek Namíbiai Átmenetet Segítő Csoportja / ENSZ UNTAG/ missziójának kezdetére tesszük, ahol Magyarország 22 fővel képviseltette magát. A sikeres namíbiai misszió után, felértékelődött a rendvédelmi szerepvállalás.

Az ENSZ történetének addigi legösszetettebb és legnagyobb létszámú nemzetközi akciója a Pol Pot vezette vörös khmerekéről hírhedté vált távol-keleti országba, Kambodzsában indult el 1992-ben. Több, mint 26000 fő vett részt benne, köztük 129 magyar rendvédelmi szakember is.

Az ENSZ Kambodzsában átmeneti hatalomként működött az alábbi szervezeti felépítésben:

- az ENSZ Főtitkár Külön Megbízottja és törzse irányította a kambodzsai missziót.
- a Polgári Közigazgatási Igazgatóság a központi és a tartományi szintű közigazgatást vonta ellenőrzése alá.
- a Katonai Kontingens felügyelte a tűzszünet betartását, a fegyveres erők leszerelését, átképzését és a teljes ENSZ állomány biztonságát volt hivatott garantálni.
- az ENSZ Polgári Rendőrsége feladatul kapta a helyi rendőrség közvetlen felügyeletét, átképzését és a választásokhoz szükséges megfélemlítéstől mentes légkör megteremtését.
- a Választási Szakértői Szervezet, végezte a választásra jogosultak összeírását, a választások megszervezését és lebonyolítását.
- a Menekültügyi Szervezet feladata a több mint 360000 főleg Thaiföldön élő menekült haza telepítése volt.
- az Emberi Jogi Bizottság és szervei végezte az emberi jogi panaszok kivizsgálását és együttműködve az ENSZ Rendőrséggel az ilyen jellegű bűncselekmények nyomozását.

²⁰⁶ Boda József: *A rendvédelmi békefenntartás kialakulása, fejlődése, helye és szerepe a XXI. században PhD értekezés, 2006. 16. p*

- az Újjá Építési Szervezet fontos szerepet töltött be a háborúban szinte teljesen tönkre ment út- vasúthálózat újjá építésében.

A helyzetet nagymértékben nehezítette, hogy mind a négy politikai párt saját közigazgatással, katonasággal és rendőrséggel rendelkezett. Emellett a Vörös Khmerek szinte már az akció kezdetétől kivonultak Phom Penhnből és nem működtek együtt az ENSZ tagjaival, sőt több alkalommal támadást intéztek ellenük.

Az ENSZ rendőrség feladatai az alábbiak voltak:

- a helyi rendőrség közvetlen ellenőrzése
- tanácsadás
- a lakosság és a rendőrség lefegyverzése
- a fegyverek begyűjtése
- menekült konvojok kísérése, menekült táborok őrzése
- a járásokba visszatelepült menekültek sorsának figyelemmel kísérése
- emberi jogi panaszok, bűncselekmények kivizsgálása
- az ellenzéki pártok irodáinak őrzése közösen a helyi rendőrséggel
- panaszok, bejelentések fogadása, kivizsgálása
- a választási kampány rendőri biztosítása
- az összeírás és a szavazás rendőri biztosításának, híradásának megszervezése és végrehajtása
- a helyi tulajdon és föld viták kezelése

Az ENSZ Rendőrség volt az a szerv, amely a legmélyebben épült be a helyi közigazgatásba, amelynek révén az ENSZ széles körben ismertté és elismertté vált Kambodzsában.²⁰⁷

Először itt, a kambodzsai békefenntartó misszió során fordult elő, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete Kambodzsai Átmeneti Hatósága (UNTAC) átvette a helyi közigazgatás felügyeletét. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a helyi hatóságok (országos, tartományi és járási hivatalok, a hadseregek és a rendvédelmi szervek) szoros, napi felügyelet mellett végezték munkájukat. A felügyelet természetesen kiterjedt a büntetés-végrehajtási intézetekre is, bár sem az ENSZ Polgári Rendőrsége, sem az ENSZ Emberi Jogi komponense nem rendelkezett büntetés-végrehajtási szakemberekkel.

²⁰⁷ Boda József: *A rendvédelmi békefenntartás kialakulása, fejlődése, helye és szerepe a XXI. században PhD értekezés, 2006. 23-25. p.*

Lássunk itt néhány személyes példát a hiányzó szakértelem és szakismeret által okozott károokra és veszteségekre. 1992-1993 között a kambodzsai ENSZ misszió tartományi rendőrfőkapitányaként szolgáltam Prey Veng tartományban. A kormánypart által irányított rendőrséghez tartozott a helyi büntetés-végrehajtási intézet is, így természetesen a mi feladatunk volt ennek az intézménynek a rendszeres ellenőrzése is. A fogva tartás körülményei kritikán aluliak voltak. Ezt és a változtatással kapcsolatos javaslatainkat rendszeresen jelentettük az UNTAC vezetése számára. 1993 tavaszának egyik hajnalán az elítéltek lefegyverezték az őrköt és kitörték a börtönből. Az intézet őrzéséért felelős börtönparancsnok helyettes vezetésével hajtóvadászat indult a szökevények után. Hamarosan a legtöbbjüket elfogták. Az első hat elfogott szökevényt a börtönparancsnok helyettes helyben, a börtön udvarán saját kezűleg agyonlőtte. Ekkor értesített bennünket a helyi rendőrség vezetője az esetről. Az UNTAC főparancsnokság azonnal elrendelte az illető letartóztatását és a Phon Pheni ENSZ által felügyelt börtönbe szállítását. A feladatot nekem kellett végrehajtanom a helyi rendőrség bevonásával. Természetesen a bűnös megszökött és géppisztollyal, kézigránátokkal felszerelve elzárkózott szülei otthonában, egy a tartományi székhelyhez közeli faluban. A helyi rendőrfőnökkel és jó néhány felfegyverzett helyi rendőrrel indultunk az elfogására. Több órás tárgyalás eredményeként az illető megadta magát és az utasításnak megfelelően Phon Phenbe szállítottuk, ahol átadtuk az UNTAC biztonsági szolgálatának.

A másik példa az ENSZ bosznia-hercegovinai rendőri missziójához (UNIPTF) kapcsolódik. 1997-ben a UNIPTF régió főkapitányaként szolgáltam Banja Lukában. Ekkor már több mint egy év telt el azóta, hogy felek aláírták a Daytoni Egyezményt, amelyben vállalták többek között a hadifoglyok szabadon bocsátását. Egyik tavaszi napon kaptam egy kézzel írt levelet, amelyet olyan szerb hadifoglyok, egy ikerpár írtak, akiket boszniai területen Zsenicában, a helyi börtönben tartottak illegálisan fogva már évek óta. Hogyan is történhetett ez meg, hiszen az ENSZ rendőrség rendszeresen ellenőrizte a börtönöket, a NATO/IFOR csapatai pedig a katonai börtönöket? A levélből ez is kiderült. Amikor mi ellenőriztük a zsenicai börtönt, akkor az elítéltek a katonai börtönben voltak elrejtve, ha az IFOR ellenőrzött a bosnyák rendőrség által felügyelt polgári részre vitték át a foglyokat. Természetesen megszerveztük a foglyok minél hamarabbi kiszabadítását. Óvatosan kellett eljárunk, hiszen a helyi tolmácsaink és az egyéb kiegészítő személyzet tagjai mindent jelentettek a helyi hatóságoknak, akik képesek voltak lehallgatni az ENSZ rádióforgalmazását is. Közös akciót szerveztünk az IFOR katonai rendőri szolgálatával. Egyik kora reggeli órában egyszerre szálltuk meg a

zsenicai katonai és polgári börtönt és mindent töviről hegyre átkutattunk, de a két foglyot nem találtuk. Természetesen folytattuk a kutatást és a börtön udvarán található egyik romos épület pincéjéből sikerült őket kiszabadítani. Az ENSZ vizsgálat során kiderült, hogy a bosnyákok úgy vélték, hogy a szerbeknek is biztosan vannak titkos börtöneik, és a két fogoly majd jól jöhet cserealanyként.

Négy ENSZ misszióban szolgáltam rendőri vezetőként, és mint a BM NOK igazgatója szinte valamennyi békefenntartással foglalkozó szervezet munkájában részt vettem és azt tapasztaltam, hogy tartós béke nem képzelhető el egy emberséges igazságszolgáltatási és büntetés-végrehajtási rendszer nélkül. A közigazgatási, rendőrségi reformoknak együtt kell haladniuk a többi rendvédelmi és igazságszolgáltatási szerv reformjával, a teljes biztonsági rendszer átalakításával.

3. Az ENSZ és a büntetés-végrehajtás támogatása:

Az ENSZ hivatalosan 1945. október 24-én jött létre, amikor az Alapokmányt ratifikálta Kína, Franciaország a Szovjetunió, Nagy-Britannia az Egyesült Államok és a többi aláíró többsége. E történelmi jelentőségű esemény emlékére, minden év október 24-én ünneplik az Egyesült Nemzetek Napját.²⁰⁸

3. 1. Célok és Alapelvek:

Az ENSZ céljait az Alapokmány a következőkben határozta meg:

- a nemzetközi béke és biztonság fenntartása,
- a nemzetek között a népeket megillető egyenjogúság és önrendelkezési jog elvének tiszteletben tartásán alapuló baráti kapcsolatok kifejlesztése,
- nemzetközi együttműködés létesítése a nemzetközi gazdasági, szociális, kulturális és humanitárius problémák megoldása, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásának előmozdítása érdekében legyen az egyes nemzetek által e közös célok elérése érdekében kifejtett tevékenység összehangolásának központja.

²⁰⁸ *Dragon Sándor: Az ENSZ nemzetközi békefenntartó tevékenysége, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államtudományi Egyetem, Társadalomtudományi Kar, Külügyi Szak, 2002, Szakdolgozat 5-10. p.*

Az ENSZ Alapokmánya a fenti elveknek megfelelően hat olyan intézményt hozott létre, amelyek a Szervezeten belüli munkamegosztást kifejezve, hatáskörüket tekintve egy-egy fő területért "felelősek". A 7. cikkely szerinti hat "főszerv" a következő: Közgyűlés, Biztonsági Tanács, Gazdasági és Szociális Tanács, Gyámügyi Tanács, Nemzetközi Bíróság és a Titkárság.

Az alábbiakban az ENSZ azon szervei kerülnek bemutatásra, a teljesség igénye nélkül, amelyek valamilyen kihatással vannak a válságkezelésre.

3. 2. Főtitkár-helyettes (békefenntartási):

A Békefenntartó Műveletek Főosztálya (Department of Peacekeeping Operations – DPKO) felelős azért, hogy elősegítse és támogassa a tagállamok és a főtitkár erőfeszítéseit a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában, elérésében és erősítésében.

A főtitkár-helyettes alapvető feladata a világban zajló ENSZ békeműveletek irányítása, felügyelete a Közgyűlés és a Biztonsági Tanács határozatai, a főtitkár utasításai alapján. Az alárendeltségében működő főosztályokon és osztályokon keresztül kapcsolatot tart a Tagállamokkal és a működő missziókkal.

A főosztály feladatai:

- a lehetséges új békefenntartó műveletek részére az előre nem látható költségvetés tervezése,
- a tagállamokkal folytatott tárgyalások alapján biztosítani a végrehajtáshoz szükséges katonai, polgári és rendőri személyzetet, a katonai egységeket, valamint a szükséges eszközöket és szolgáltatásokat,
- politikai és vezetési irányelvek, útmutatások kidolgozása, és támogatás nyújtása a békefenntartó műveletekhez,
- kapcsolatot tartani a konfliktus résztvevőivel, a BT tagjaival, a BT határozatainak végrehajtása érdekében,
- vezetni és irányítani azokat az „integrált műveleti csoportokat” amelyek a békefenntartó műveletek felügyelik és vezetik,
- tanácsot adni a BT-nek és a tagállamoknak kulcsfontosságú békefenntartási kérdésekben, ide értve a biztonsági szektor reformját, a jogrendet, valamint a volt fegyveres csoportok leszerelését, hazaküldését és a társadalomba való újbóli beillesztését,

- elemezni a békefenntartással kapcsolatban felmerülő politikai kérdéseket, a legjobb gyakorlatot, továbbá új békefenntartási politika, eljárások, elvek kialakítása,
- koordinálni a taposóaknákkal kapcsolatos valamennyi ENSZ tevékenységet, aknamentesítési programok kidolgozása és támogatása békefenntartó és vészhelyzetekre vonatkozólag,

Az ENSZ tevékenységéért 1988-ban Nobel-békedíjat kapott, melyet általános egyetértés fogadott. Az ENSZ béketeremtő-és fenntartó tevékenysége, újabb eredményeivel és feladatkörének kiterjesztésével a Szervezet minden hiányossága, gyengesége és felemás intézkedései ellenére az együttműködés egyik legfontosabb eszközévé vált az Alapokmány céljainak megvalósítása során.²⁰⁹

3. 3. Főtitkár-helyettes (Műveleti Területeket Támogató Főosztály):

A Műveleti Területeket Támogató Főosztály (Department of Field Support - DFS) a békefenntartó missziókat támogatja, a béke és a biztonság előmozdítása, megőrzése érdekében. Feladatai közé elsősorban a személyügyi, a logisztikai és az adminisztratív ügyek tartoznak. A főosztály vezetője, bár főtitkár-helyettes besorolású, a békefenntartó műveletekért felelős főtitkár-helyettesnek van alárendelve.

3. 4. Főtitkár-helyettes (Politikai Ügyek Főosztálya):

A Politikai Ügyek Főosztályát (Department of Political Affairs – DPA) szintén egy főtitkár-helyettes vezeti. Alapvető feladata a konfliktusok politikai úton történő megelőzése, megoldása és a bekövetkezett háború utáni béke megszilárdítása. A főosztály vezetője egyéb feladatai mellett konzultációkat, tárgyalásokat folytat a viták békés rendezéséről, és ő az ENSZ választási segítségnyújtásának központi vezetője.²¹⁰

Jelenleg több mint 83 000 fő katona és közel 13 000 fő rendőr, 15 békefenntartói és egy különleges politikai misszióban szolgálja a békét.²¹¹

A történeti példák tanulmányozása alapján látható volt, hogy szükség van a békefenntartó missziókban olyan szakemberekre, akik tapasztalatokkal rendel-

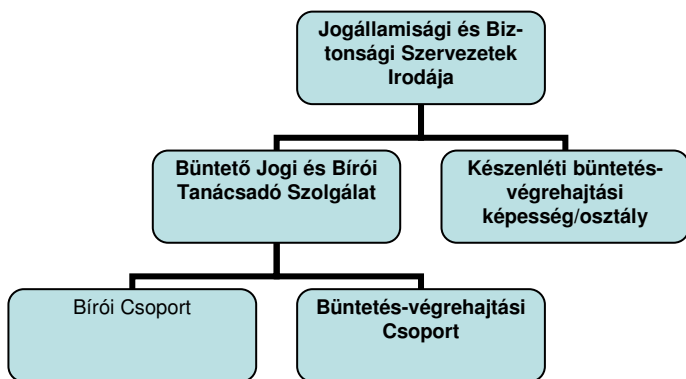
²⁰⁹ *Alapvető tények az ENSZ-ről, ENSZ Tájékoztatói Főosztálya, New York, 2011, 48. p.*

²¹⁰ *Alapvető tények az ENSZ-ről, ENSZ Tájékoztatói Főosztálya, New York, 2011, 46 p.*

²¹¹ www.un.org/en/peacekeeping, Letöltve: 2014. 01. 04.

keznek egy demokratikus alapokon álló büntetés-végrehajtási szervezet működtetésében. Természetesen a DPKO általi megközelítést a büntetés-végrehajtási rendszerek támogatásának területén nemzetközi normák és szabványok támasztják alá, úgy mint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (1948.) és a Foglyokkal való Bánásmód Általánosan Elfogadott Minimális Szabályai (ENSZ 1955.).

Az első ENSZ büntetés-végrehajtási szakértők a koszovói (United Nations Mission in Kosovo-UNMIK) műveletben kerültek alkalmazásra. Az ENSZ vezetése felismerte, hogy a válságok utáni helyzet normalizálása nem nélkülözheti a büntetés-végrehajtási szakemberek munkáját és úgy döntött, hogy a 2000. évtől valamennyi ENSZ békefenntartó misszió mandátumában (kivéve Sierra Leonet) szerepelteti a büntetés-végrehajtási feladatokat, és azok kezeléséhez szakértőket biztosít. 2007-től ehhez megteremtette a vezetés és irányítás központi feltételeit is a Jogállamisági és Biztonsági Szervezetek Irodája (Office of Rule of Law and Security Institutions (OROLSI)) létrehozásával a Békefenntartó Műveletek Főosztályán belül. Az Iroda részeként működik a Büntető Jogi és Bírói Tanácsadó Szolgálat (Criminal Law and Judicial Advisory Service, CLJAS), amelynek feladata a missziók bírói és büntetés-végrehajtási komponenseinek támogatása. A Szolgálat két részből áll, a Bírói és a Büntetés-végrehajtási Csoportból. Az Iroda feladata ez mellet a Készenléti büntetés-végrehajtási képességgel kapcsolatos feladatok irányítás is.

1. számú ábra: az ENSZ DPKO Jogállamisági és Biztonsági Szervezetek Irodájának szervezeti felépítése

2009-ben már 184 büntetés-végrehajtási szakértő dolgozott a különböző missziókban, 16 országból. 11 misszióban működött Büntetés-végrehajtási Tanácsadó Csoport. Munkájuk eredményeként Elefántcsontparton 11 börtönt újítottak fel, Dél-Szudánban 1800 volt katonát képeztek át börtönőrnek, Haitin 200 börtönőrt részesítettek alapképzésben, Libériában pedig a 15 vidéki börtönből 12-t újra alkalmassá tettek az elítéltek befogadására.

3. 5. A DPKO Büntetés-végrehajtási Csoportja az alábbi alapelvek alapján működik:

- *Az emberi jogok tiszteletben tartása* – a büntetés-végrehajtási rendszerek kapacitásának növelését elősegítő programok, melyeknek előfeltétele a fogva tartott állomány alapvető emberi jogainak biztosítása.
- *Nemzeti vezetés és részvétel* – a nemzeti büntetés-végrehajtási állomány által jóváhagyott, támogatott, és hazai szereplőkkel együtt kialakított programok, amelyeket a történelmi hagyományok iránti fogékonyság kell, hogy jellemezzen.
- *Partnerség* – a büntetés-végrehajtási rendszereknek nyújtott támogatás, amely magában foglalja a fejlesztést hosszú távon segítő partnerek és adományozók aktív részvételét, ösztönzi a szakmai programkészítés következetességét, és megkönnyíti az átmenetet a fenntartható és a hosszú távú fejlődés irányában.
- *A nemek közötti egyenlőség* – kötelezettség vállalás annak biztosítására, hogy figyelembe veszik a fogva tartott nők, férfiak, és a fiatal felnőttek különböző tapasztalatait, szükségleteit s prioritásait, és hogy a célzott beavatkozások alkalmával is erőfeszítéseket tesznek azoknak az egyedi diszkriminációs politikáknak és gyakorlatoknak a megszüntetésére, amelyek akadályozzák a nőket és a lányokat abban, hogy zavartalanul megvalósíthassák teljes és egyenlő jogaikat a társadalomban.

A DPKO célkitűzései a békefenntartó műveletek során, a büntetés-végrehajtási területen:

- Támogatja egy életképes, biztonságos és emberséges büntetés-végrehajtási rendszer felállítását, amely az alkalmazandó nemzetközi szabványokra épül;

- Támogatja egy olyan környezet biztosítását, amely elősegíti a büntetés-végrehajtási állomány, a fogva tartottak és az egyéb állomány egészségét és biztonságát;
- Támogatja a szakmailag kifogástalan és elszámoltatható munkakörnyezet kialakítását a személyi állomány számára, amely ösztönzi a felelősségteljes és a társadalmilag elfogadható magatartást a fogva tartottak részéről, és megfelelő börtönszolgáltatásokat nyújt;
- Elősegíti a nemzeti büntetés-végrehajtási stratégia létrehozását, kidolgozását, ott ahol erre igény mutatkozik.

A missziókban működő Büntetés-végrehajtási Tanácsadó Csoportok az alábbi feladatokat hajtják végre:

- tanácsadási feladatok a büntetés-végrehajtási szervezetek országos parancsnokságai számára a szervezet átalakításával, átszervezésével kapcsolatban,
- tanácsadó és mentori szolgálat ellátása,
- képzés és nemzeti képesség építése
- kormányzati és nem kormányzati szervekkel történő partnerkapcsolatok kiépítéséhez segítségnyújtás,

A Büntetés-végrehajtási Csoport kidolgozott négy kulcsfontosságú kézikönyvet és képzési programot.²¹²

2009-ben hozta létre és hajtotta végre a Csoport a Svéd Büntetés-végrehajtási Szolgálattal közösen az ENSZ missziókban telepítendő szakemberek első egységes képzési modelljét. A tapasztalatok alapján két öt napos tanfolyam került jóváhagyásra:

- műveleti szintű büntetés-végrehajtást támogató program békefenntartó missziókban
- stratégiai szintű büntetés-végrehajtást támogató program békefenntartó missziókban

²¹² www.un.org/Depts/dpko/dpko/orolsi. *Corrections Update, Volume 1. October 2009. Letöltve: 2014. 01. 04.*

2011-ben létrehozásra került az Igazságügyi és Büntetés-végrehajtási Készenléti Képesség (Justice and Corrections Standing Capacity (JCSC) az ENSZ logisztikai központjaként működő olaszországi Brindisiben az alábbi két célkitűzéssel:

- az újonnan induló ENSZ békefenntartó missziók igazságügyi és büntetés-végrehajtási komponensek munkájának megtervezés és helyszíni beindítása,
- a már működő missziók megerősítése, segítségnyújtás és támogatás biztosítása a helyi igazságügyi és büntetés-végrehajtási szervezetek részére, amikor azonnali beavatkozásra van szükség.²¹³

Követelmények az ENSZ missziókban szolgáló büntetés-végrehajtási szakértőkkel szemben:

- legalább 5 éves szakmai (lehetőleg vezetői) tapasztalat,
- főiskolai szintű végzettség,
- az emberi jogok és az elítéltek jogainak ismerete, és ezen ismeretek gyakorlatban történő alkalmazásának képessége,
- angol és francia nyelvismeret,
- alapvető számítógép kezelői ismeretek,
- képes legyen fejleszteni megszerzett technikai ismereteit,
- legyen gépkocsivezetési gyakorlata.

A jelöltnek vállalnia kell, hogy legalább 12 hónapot szolgál az adott misszióban, amely 6-12 hónappal meghosszabbítható. Fizetését a saját kormánya biztosítja, az ENSZ pedig a misszióban érvényes napi díjat adja, amiből az illető a saját megélhetését (lakásbérlés, étkezés, helyi és nemzetközi (haza) utazás, stb.) kell, hogy megoldja.

Nézzünk néhány példát, hogy az egyes missziókban, milyen nehézségekkel néznek szemben a büntetés-végrehajtás területén dolgozók:

- Haitiban a 2010. januári földrengés után 5000 elítélt szökött meg. A következő egy évben az ENSZ büntetés-végrehajtási szakemberei segítségével sikerült a szökevények zömét elfogni és a börtönök nagy részét helyreállítani.

²¹³ www.un.org/Depts/dpko/dpko/orolsi.. Corrections Update, Volume 2. October 2010. Letöltve: 2014. 01. 04.

- Hasonló nehézségekkel kellett szembenéznie az ENSZ büntetés-végrehajtási komponensének Elefántcsontparton, ahol a 2010 év végi választást követő zűrzavarban 12000 elítélt szökött meg a börtönökből.

A Büntetés-végrehajtási Csoport az alábbi szakértők részvételére számít a missziókban:

- képzési tanácsadó,
- stratégiai tervező tanácsadó,
- büntetés-végrehajtási mezőgazdasági tanácsadó,
- mentor,
- orvosi és egészségügyi tanácsadó,
- műszaki tanácsadó,
- női és fiatalkorú igazságügyi tanácsadó,
- fogva tartottak oktatási tanácsadója,
- pszichológiai/lelki tanácsadó,
- börtön nyilvántartási szakértő.²¹⁴

2012-re már szinte a duplájára emelkedett azon büntetés-végrehajtási szakemberek száma, akik a tizenegy különböző békefenntartó misszióban teljesítettek szolgálatot. Részleteiben:

- 45 nemzetközi szakértő,
- 10 nemzeti szakértő,
- 350 büntetés-végrehajtási szakértő 30 országból
- 21 ENSZ önkéntes.²¹⁵

A DPKO a büntetés-végrehajtás területén is széleskörű együttműködésre törekszik a tagállamokkal és a nemzetközi szervezetekkel. Ennek keretein belül 2009-től évente megrendez egy nemzetközi büntetés-végrehajtási konferenciát, amely a békefenntartó környezetben végzett munkára fókuszál (International Conference on Corrections in Peacekeeping Settings).

2009-ben a DPKO megállapodást kötött a Nemzetközi Büntetés-végrehajtási Szövetség (International Corrections and Prisons Association (ICPA) a büntetés-végrehajtási tevékenység elősegítésére a békefenntartói környezetben.

²¹⁴ [www.un.org/en/peacekeeping/issues/rule of law/ Corrections Update, Volume 3. September, 2011.](http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/rule%20of%20law/Corrections%20Update,%20Volume%203.%20September,%202011) Letöltve: 2014. 01. 04.

²¹⁵ [www.un.org/en/peacekeeping/issues/rule of law/ Corrections Update, Volume 4. December, 2012.](http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/rule%20of%20law/Corrections%20Update,%20Volume%204.%20December,%202012) Letöltve: 2014. 01. 04.

2011-ben a DPKO támogatásával megalakításra került a Büntetés-végrehajtás Barátainak Csoportja nevű nemzetközi szervezet (Group of Friends of Corrections) azzal a céllal, hogy elősegítse a Főosztály kezdeményezéseit, támogassa azokat szakértőkkel, kutatásokkal és politikai támogatást nyújtson.

Szintén a DPKO kezdeményezésére, létrehozásra került a Jogállamisági Közösség Gyakorlati Elektronikus Hálózata (Rule of Law Community of Practice Electronic Network), azzal a céllal, hogy javítsa a területen dolgozók ismeretét, továbbítsa a hálózathoz tartozók számára a legfrissebb kutatási eredményeket, közleményeket. A hálózat internet alapon működik és segíti a főparancsnoksági törzs, a missziókban dolgozó büntetés-végrehajtási szakértők szakmai tapasztalatainak cseréjét és a tapasztalatok egymással történő megosztását. 2012-ben a hálózatba 516-an regisztráltak, az adatbázisban 1264 dokumentum volt található és 229 internet csatlakozási pontot tartalmazott. A rendszer az ENSZ számítógépes hálózatán keresztül működik.

A DPKO jelentős lépéseket tett annak érdekében, hogy a büntetés-végrehajtási területen is rendelkezésre álljanak a szükséges szakmapolitikai dokumentumok kézikönyvek és egyéb segédesszközök. Lássuk miket sikerült elérniük:

- a Nemzetközi Büntetés-végrehajtási Egyesülettel közösen börtönmodelleket terveztek különböző környezeti helyszínekre és különböző kultúrákra alapozva.
- az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatalával (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights-OHCHR) közösen létrehozták az ENSZ Jogállamisági Mutatóját tartalmazó segédletet (United Nations Rule of Law Indicators). A 135 mutatóból 42 a büntetés-végrehajtásra vonatkozik.
- Haitiban, a Kongói Demokratikus Köztársaságban és a Libériában zajló békefenntartó missziókban részletes összehasonlító tanulmányt készítettek az előzetes letartóztatás hosszúságáról és körülményeiről. A tanulmány azonosította a nemzeti és a misszióra vonatkozó követelményeket az előzetes letartóztatások időtartamára vonatkozólag.²¹⁶

²¹⁶ [www.un.org/en/peacekeeping/issues/rule of law/ Corrections Update, Volume 4. December, 2012. Letöltve: 2014. 01. 04.](http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/rule%20of%20law/Corrections%20Update,%20Volume%204.%20December,%202012.Letoltve:2014.01.04)

4. A büntetés-végrehajtási feladatok helyzete az Európai Unió nemzetközi válságkezelő misszióiban:

Az Európai Uniót az 1957. március 25-én aláírt Római Szerződés alapján hozta létre Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország és Olaszország. A 15 tagú EU-hoz, 2004. május. 1-jén csatlakozott, a nyolc közép-európai társult ország valamint Ciprus és Málta.²¹⁷ Bulgária és Románia 2007-ben csatlakozott, 2013-ban pedig az EU felvette tagjai sorába Horvátországot is.

Európát ugyan a demokrácián és a gazdasági fejlődésen alapuló idealista békefelfogás jellemzi, ennek ellenére, mint regionális szervezet nem képes távol tartani magát a nemzetközi konfliktusoktól, mert a világban ható folyamatok befolyásolják Európa biztonságát, hatással vannak gazdasági és politikai stabilitására.

Az EU-nak bár elsősorban Európában kellene garantálnia a békét és a biztonságot, a tagállamok a 2003-ban elfogadott Európai Biztonsági Stratégiában már globális feladatokat fogalmaztak meg a nemzetközi biztonság területén. Ezért arra kell törekednie, hogy mint pénzügyi és gazdasági központ segítse elő a világban zajló válságok megoldását. Ennek következtében született meg a döntés egy 60 000 fős katonai, egy 5000 fős rendőri és 2005-ben egy 3000 fős csendőr készenléti alakulat felállításáról.

2013 végéig az EU tagállamai 34 válságkezelő misszióban vettek részt. Ebből 17 jelenleg is folyamatban van, és ami érdekes, hogy 9 Afrikában zajlik. A jogállamiság területén eddig három missziót indított az Európai Unió (EUJUST Themis Georgia 2004-2005, EUJUST LEX Iraq 2005-2013, EULEX Kosovo 2008-2014). Az iraki és a koszovói misszióban szolgáltak, szolgálnak büntetés-végrehajtási szakemberek, közöttük magyarok is.²¹⁸

A Tanács 2000-ben döntött a válságkezeléssel kapcsolatos politikai és katonai szervezetek létrehozásáról. Jelenleg az alábbi bizottságok foglalkoznak a nemzetközi válságkezeléssel EU szinten:

- A Politikai és Biztonsági Bizottság (Political and Security Committee- PSC)
- AZ EU Katonai Bizottsága (European Military Committee- EUMC)
- Polgári Válságkezelési Bizottság (Committee for Civilian Aspects of Crisis Management (CIVCOM)).

²¹⁷ 2004. évi XXX. Törvény az Európai Unióhoz történő csatlakozásról szóló szerződés kihirdetéséről

²¹⁸ www.csdpmap.eu. Letöltve: 2014. 01. 06.

4. 1. Az Európai Unió szerepvállalása a nemzetközi válságok kezelésében többek között az alábbi tevékenységekben valósul meg:

A békeépítés: Az EU kulcsfontosságú szerepet játszott és játszik a békeépítésben a Nyugat-Balkánon a délszláv háborút követően, és politikai, gazdasági és gyakorlati támogatást nyújt ebben a válságok sújtotta övezetben.

Az Unió szomszédságpolitikája: Az Európai Unió keleti és déli határai mentén sok olyan ország helyezkedik el, amelyekben az utóbbi évtizedekben gyökeres politikai és gazdasági változások történtek. Legutóbb az arab tavasz eseményei szemléltették jól, hogy miért van szükség hatékony európai szomszédságpolitikára, amelynek célja, hogy az EU szilárd alapokon nyugvó, baráti viszonyt alakítson ki és ápoljon a külső határai mentén fekvő országokkal. Ezen erőfeszítések szerves részét képezi a demokrácia és az emberi jogok betartásának elősegítése, a kereskedelem megnyitása, valamint a vízümpolitika terén folytatott együttműködés.

Fejlesztési segélyek nyújtása: Az Unió nyújtja a legtöbb fejlesztési segélyt a rászoruló országokban. 2010-ben az EU és tagállamai által nyújtott fejlesztési segély összege együttesen 53,8 milliárd eurót tett ki, és ez a segély világszerte több millió ember életében számottevő javulást eredményezett.

A közel-keleti békefolyamat elősegítése: Az Egyesült Nemzetek, az Egyesült Államok és Oroszország mellett az EU is tagja a **közél-keleti négyesnek**, amely a közel-keleti békefolyamat megvalósításán fáradozik. Európa számára az arab-izraeli konfliktus rendezése kiemelt stratégiai cél. Az Unió a két állami megoldásra törekszik: egy független, demokratikus és életképes palesztin állam létrehozását támogatja, amely Izrael mellett békében és biztonságban létezhet.

Az **emberi jogok védelme** iránt az EU elkötelezett, és azon fáradozik, hogy e jogoknak a világon mindenütt érvényt lehessen szerezni. Az emberi jogok központi helyet kapnak az uniós külkapcsolatokban: az Unión kívüli országokkal folytatott politikai párbeszédben ugyanúgy, mint az uniós fejlesztéspolitikában és a segítségnyújtás során, valamint a többoldalú fórumokon, például az Egyesült Nemzetek Szervezetében végzett uniós tevékenység keretében.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetével az Unió számos kérdésben szoros együttműködést folytat. Az Európai Unió többoldalúság iránti meggyőződése abból fakad, hogy a nemzetközi kapcsolatokban elkötelezett a tárgyaláson alapuló, kötelező érvényű szabályok iránt. Ezt az alapelvet a Lisszaboni Szerződés is egyértelműen rögzíti.

A biztonság erősítése a világban: A közös biztonság- és védelempolitika (KBVP) keretében az EU polgári és katonai missziókat működtet a világ különböző térségeiben. Ezek a missziók – a határigazgatástól a helyi rendőrség kiképzéséig – különböző jellegű feladatokat látnak el.

A válságkezelés és humanitárius segítségnyújtás: Az összes nemzetközi humanitárius segély csaknem felét az Európai Unió és tagállamai nyújtják. Ez a segély életeket ment a válság sújtotta övezetekben, például az Afrika szarva térségben, ahol a lakosság számottevő részét az éhínség fenyegeti. Az Európai Unió ezenkívül készen áll arra, hogy összehangolt módon reagáljon a nemzetközi szükséghelyzetekre, ahogy tette azt a haiti földrengés, a japán szökőár és a pakisztáni áradások után is. E válságkezelések során az EU a rendelkezésére álló összes eszközt mozgósítja.

Az éghajlatváltozás elleni küzdelem: Az Uniónak nagy szerepe volt az éghajlatváltozásról szóló Kiotói Jegyzőkönyvről folytatott tárgyalásokban, emellett a kis szén-dioxid-kibocsátást célzó belpolitikai programja valószínűleg a legfejlettebb és legkifinomultabb ilyen program a világon. Az EU a jövőben is kiemelten fontos szereplő lesz: nélküle elképzelhetetlen ambiciózus törekvéseket megvalósítani az éghajlatváltozás elleni küzdelem terén.

A kereskedelem terén: Az Európai Unió a világ legnagyobb kereskedelmi tömbje. A kereskedelem a közös politikák egyike, ezért az EU egységes álláspontot képvisel a nemzetközi partnerekkel folytatott tárgyalások során, és síkra száll a szabad és méltányosabb nemzetközi kereskedelemért.

Egyre bővülő Európai Unió – a hatoktól a huszonhetekig: Az 1957-ben hat állam által alapított Európai Gazdasági Közösség az évtizedek során a huszonhetek Európai Uniójává nőtte ki magát. Mérföldkőnek tekinthető a közép- és kelet-európai régióban bekövetkezett politikai rendszerváltás, mely utat nyitott a tér-

ség országai előtt a csatlakozásra. Az európai uniós tagság és az azzal járó politikai és gazdasági stabilitás óriási vonzerőt jelent a környező országok számára – a csatlakozni kívánó országoknak azonban bizonyítaniuk kell, hogy megfelelnek a csatlakozás feltételéül szabott uniós követelményeknek, többek között a demokratikus berendezkedés és a jogállamiság tekintetében.²¹⁹

4. 2. Az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) egy, a Lisszaboni Szerződés által létesített szerv, amelynek a feladata az Európai Unió (EU) külügyi politikájának végrehajtása. Hivatalosan 2010. július 26-án alakult meg. Az Európai Külügyi Szolgálat az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelőjének munkáját segíti. A főképviseelő az elnöke a Külügyek Tanácsának, ő felel a közös kül- és biztonságpolitikáért, illetve biztosítja az EU külső fellépéseinek egységességét és koordinációját.

Az EKSZ-en belül működnek az EU válságkezeléssel foglalkozó intézményei:

- a Válságkezelési és Tervezési Igazgatóság (Crisis Management and Planning Directorate –CMPD)
- a Polgári Tervezési és Végrehajtási Szolgálat (Civilian Planning and Conduct Capabilities – CCPC)
- az EU Katonai Törzse (EU Military Staff – EUMS)
- az EU Hírszerző Elemző Központ (Intelligence Center -INTCEN)
- EU Műveleti Központ (EU Operation Center –EU OPCEN)
- Európai Műhold Központ (EU Satellite Center - EUSC)

Az EU válságkezelési tevékenységét támogató intézmények:

- Az Európai Védelmi Ügynökség (European Defence Agency -EDA)
- Az Európai Unió Biztonsági Tanulmányok Intézete (European Union Institute for Security Studies - EUISS)

Tekintsük át azon EU missziókat, ahol büntetés-végrehajtási szakértők dolgoznak:

4. 3. Európai Unió Iraki Integrált Jogállami Missziója (The European Union Integrated Rule of Law Mission for Iraq -EUJUST LEX-Iraq) **Bagdad, Irak**

Az Európai Unió Bizottsága Joint Action 2005/190/CFSP számú határozatával hozta létre 2005-ben. Az EUJUST LEX feladata az volt, hogy képzést biztosítson

²¹⁹ http://eeas.europa.eu/what_we_do/index_hu.htm. Letöltve: 2014. 01. 08.

iraki bírónak, rendőröknek, és büntetés-végrehajtási szakembereknek. A biztonsági körülmények miatt az oktatás zöme az EU tagállamaiban zajlott.

A képzések tematikájában a szakmai kérdésekre koncentrált, de foglalkozott általános emberi jogi, és jogállami problémákkal is. Az európai "legjobb gyakorlatok" bemutatásával az iraki rendőrök, nyomozó bírók megismerhették az életlenes bűncselekmények nyomozásának módszertanát, és egyes modern bűnügyi szakértői eljárásokat. A bírókat célozta meg a jogállami normák szerinti büntető-eljárásról szóló tanfolyam. A büntetés-végrehajtás terén a börtönökre vonatkozó úgynevezett minimum követelmények oktatása képezte a tanfolyamok alapját. Az emberi jogokkal kapcsolatos ismeretek minden képzési formában helyet kaptak.

Speciális képzési forma volt a munkafolyamatba épített tanulmányút, melynek során iraki börtön-parancsnokok (helyettesek) európai kollégáik "árnyékaként" dolgoznak két-három hétig, mélységében megismerve ez által a munkafolyamatokat.

Tekintve azt, hogy az EUJUST LEX elsősorban felső - és középszintű továbbképzésére szakosodott, külön tanfolyamok kerültek megrendezésre a vezetési ismeretek oktatása céljából. A misszió időtartama alatt több mint 2000 fő vett részt a különböző képzési formákban. A csoportok (a kisebb létszámú munkatapasztalat- illetve tanulmányút kivételével), 15-40 fősek voltak.

A képzési tematikák kialakítása során fontos szempontként jelentkezett a helyi, az iraki igények figyelembe vétele. Ez még a végrehajtási szakaszban is folyamatos egyeztetést tett szükségessé az érintett iraki kormányzati szervekkel.

Az EUJUST LEX irányítását és európai, a tagállamokkal történő koordinációját a Brüsszeli Koordinációs Hivatal (BCO) végezte. Itt dolgozott a személyzet túlnyomó többsége, vezetők, képzési szakértők, tanfolyam koordinátorok, biztonsági tisztek, adminisztratív-logisztikai személyzet, stb.

A Bagdadi Kapcsolattartó Hivatal (BLO) a bagdadi Brit Nagykövetség objektumában került elhelyezésre. Elsődleges feladata a helyi szervek tájékoztatása a tanfolyamokról, a névsorok beszerzése, az útlevelekkel, vízumokkal, utazással kapcsolatos kiterjedt ügyintézés bonyolítása volt. A BLO képviselte a Missziót a különböző bagdadi nemzetközi fórumokon, a nemzetközi közösség (Jogállami Szektor Munkacsoport, UNAMI, US-PRT, stb.) értekezletein. A személyzetet általában 4-5 négy fő alkotta. A kint dolgozó magyar szakértő feladata, mint büntetés-végrehajtási jogállami szakértő, az Igazságügyi Minisztériummal és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságával való kapcsolattartás volt. A munkakörülmények, a kommunikáció csatornái nagyon korlátozottak voltak. A bizton-

sági helyzet miatt a helyi szervezetekkel szinte kizárólag futár útján lehet érintkezni. Az erősen védett, de messze nem biztonságos Nemzetközi Zónán (IZ) kívül ("Vörös Zóna") szinte alig lehet mozogni. A BLO esetében ez a Bagdadi Nemzetközi Repülőtérre történő utazást jelentette, hiszen jelenlétünk nélkül a csoportok nem hagyhatták volna el az országot. Az IZ-n belül is korlátozottan, páncélozott járműben, fegyveres biztosítással lehetett közlekedni a Misszió tagjainak.

Az elhelyezés, az ellátás bagdadi fogalmak szerint viszont kiváló volt. A lakókonténerben a bv. szakértők egyedül laktak, ami luxusnak számít az IZ külföldiekkel telezsúfolt barakk-táborában, az élelem bőséges, választékos volt, kondicionáló terem és klubház is rendelkezésükre állt.

Mindamellet a be- és összezártság és a hallatlan monotónia miatt mindenki megviselt. Az ott dolgozók hangulatát erősen befolyásolta, hogy az IZ-t változó intenzitással, de gyakorlatilag folyamatosan lőtték 107-mm-es rakétákkal. A Brit Nagykövetség is több, közvetlen találatot kapott, szerencsére veszteségek nélkül. A napi munkát mindenesetre meghatározta, hogy a támadások során fedezékbe kellett vonulni, és a lövedékálló mellényt / sisakot is igen sokszor viselni kellett. Ugyancsak körülményes és veszélyes volt a repülőtérre és az országból, a britlégi erő által történő kiszállítás.²²⁰

4. 4. Az Európai Unió Jogállamisági Missziója Koszovóban (The European Union Rule of Law Mission in Kosovo - EULEX)

Az EULEX KOSOVO az Unió legnagyobb és legösszetettebb polgári válságkezelő missziója.

Fő célja a koszovói kormányzat segítése és támogatása a jogállamiság megteremtésében, kiemelt figyelemmel az igazságszolgáltatásra, valamint hogy gondoskodjon a szerbiai tartományból önálló állammá vált, zömmel albánok lakta terület függetlenedési folyamatának jogállami mederben tartásáról, ellenőrizze a politikai demokrácia és az emberi jogok - azon belül különösen az ott maradó szerbek kisebbségi jogainak - tiszteletben tartását.

A misszió segítette, segíti a koszovói intézményeket, igazságügyi hatóságokat és bűnüldöző szervezeteket a fenntarthatóság és elszámoltathatóság megteremtésére irányuló erőfeszítéseikben, továbbá a független, többnemzetiségű igazságügyi

²²⁰ Huszár László: *Európai Unió Iraki Integrált Jogállamisági Misszió EUJUST LEX, Irak 2006 június 30 – 2007. december 31. In: Szabó Miklós (szer.) A magyar rendvédelmi erők szerepe a nemzetközi béke és stabilitás megteremtésében, Nemzetközi Oktatási és Polgári Válságkezelési Központ, Budapest, 2010. 122. p. 182 p.*

rendszer, valamint a többnemzetiségű rendőrségi és vámszervek létrehozásában, továbbfejlesztésében és megerősítésében, biztosítva azt, hogy ezek az intézmények mentesek legyenek a politikai befolyástól, és megfeleljenek a nemzetközileg elismert normáknak és az európai legjobb gyakorlatoknak. A misszió az Európai Bizottság támogatási programjaival teljes körűen együttműködve - felügyelet, iránymutatás és tanácsadás révén hajtja végre megbízatását, bizonyos végrehajtási jogkörök fenntartásával. A misszió jogi háttérét a Tanács Európai Unió koszovói jogállamiság-missziójáról szóló 2008/124/KKBP együttes fellépése (2008. február 4.) adja. A misszió 2008 decemberében indult, jelenleg 1250 nemzetközi szakértő és 1000 helyi alkalmazott dolgozik benne. Érdekessége, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1244-es határozat alapján működik.²²¹

A misszió vezetője két nagy létszámú főosztályt és egyén segítő és támogató szervezeteket irányít.

Vannak olyan bűncselekmény kategóriák, amelyek nyomozását az EULEX még nem adta át a helyi koszovói hatóságoknak, ezt a végrehajtó munkát végzi az egyik főosztály (Executive Division):

- Háborús bűnök nyomozása
- A terrorizmussal kapcsolatos nyomozati munka
- A szervezett bűnözés és a vezetők korrupciós ügyeinek nyomozása
- A tulajdonnal és a privatizálással kapcsolatos ügyek
- Egyéb súlyos bűncselekmények nyomozás.

A másik főosztály (Strengthening Division). végzi a koszovói igazságszolgáltatási és rendvédelmi szervek megfigyelését, mentorálását és támogatását. Itt büntetés-végrehajtási szakemberek, jogászok, rendőrök és vám szakértők dolgoznak. A főosztály állományába tartozik a Büntetés-végrehajtási Osztály. Az Osztály szoros együttműködést alakított ki a Koszovói Büntetés-végrehajtási Szolgálattal. Állományába 70 nemzetközi szakértő tartozik 13 országból. Az osztály állományában különböző szakértők (adminisztrációs, biztonsági, gazdasági, számviteli stb.) és megfigyelő, tanácsadó csoportok, valamint elítélt kísérő csoportok tartoznak. A tanácsadó csoportok a koszovói börtönökben végzik napi munkájukat.²²²

²²¹ http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eulex-kosovo/index_en.htm.

Letöltve: 2014. 01. 08.

²²² <http://eulex-kosovo.eu/en/justice/correctional-unit.php> Letöltve: 2014. 01. 08.

4.5. A palesztin területeken működő jogállamisági misszió (European Union Co-ordinating Office for Palestinian Police Support, EUPOL COPPS):

A misszió 2006. január 1-én indult. Az EU célja a misszió indításával azt volt, hogy fejlessze a palesztin rendőrséget, és segítse a palesztin jogállamiság kialakulását, elősegítve ezzel egy önálló palesztin állam kialakítást. Az EUPOL COPPS három területet ölel fel:

- a jogállamisági területért a Jogállami Részleg (Rule of Law Section) felel,
- a rendőri tanácsadói területet a Rendőri Tanácsadó Részleg (Police Advisory Section) irányítja,
- rendelkezik a misszió még egy programszervező részleggel (Programme Section)

A Jogállami Részlegen belül működik a Büntetés-végrehajtási Csoport, amelynek feladata a Palesztin Központi Büntetés-végrehajtási Parancsnokság támogatása. Munkájuk kiterjed a stratégiai tervezésre, a szervezeti reformokra, a büntetés-végrehajtási állomány képzésére, és az intézetek felújításának megszervezésére. Kiemelt figyelmet fordítanak a fogva tartottak emberi jogainak betartására, a rehabilitációs programokra és a hátrányos helyzetben élítőkre.

A végső cél egy fenntartható, önállóan működő palesztin büntetés-végrehajtási rendszer kialakítása, amely a nemzetközi előírásoknak megfelelően tevékenykedik, és figyelembe veszi a palesztin nép szociális és biztonsági szükségleteit.²²³

4.6. Az EU Regionális Tengeri Képességfejlesztő Missziója Afrika szarván és a Nyugat-Indiai Óceánon (Regional Maritime Capacity Building Mission in the Horn of Africa and the Western Indian Ocean EUCAP NESTOR):

Az EU 2012. július 16-án indította ezt a polgári válságkezelő missziót, amely katonai szakértőkkel is rendelkezik, és a tervezett létszáma 137 fő nemzetközi szakértő, valamint 39 helyi alkalmazott. Az Afrika szarván és a Nyugat-Indiai Óceán térségében elhelyezkedő öt országra (Djibouti, Kenya, Szomália, Seychelles - szigetek és Tanzánia) terjed ki.

Az EUCAP NESTOR misszió célja a térség tengeri biztonságának erősítése, beleértve a kalózkodás elleni fellépést és a tengeri igazgatási feladatokat. Az egyik fő feladat a tengeri igazságszolgáltatási rendszer megerősítése, beleértve ebbe a súlyos tengeri bűncselekmények nyomozását, a gyanúsítottak letartóztatását és

²²³ <http://www.eupolcops.eu/content/rule-law-section> Letöltve: 2014. 01. 08.

bebörtönzését, a bűnvádi eljárások lefolytatását. A misszió működése kiképzésre, mentorálásra és tanácsadásra terjed ki, tagjai fegyvertelenek.²²⁴

5. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ):

Az EBESZ az ENSZ Alapokmányának VIII. fejezete értelmében regionális szervezet, melynek fő feladatai a korai előrejelzés, a konfliktusok megelőzése, a válságkezelés és a válságokat követő rehabilitáció elősegítése, az európai biztonság és stabilitás megőrzése érdekében. Jelenleg 57 tagállama van, minden állam azonos jogokkal rendelkezik. Tevékenysége felöleli a fegyverzetellenőrzést, a megelőző diplomáciát, az emberi –és kisebbségi jogokat, a választások ellenőrzését, a demokratikus folyamatok támogatását, a terrorizmus elleni küzdelmet, a gazdasági és környezetvédelmi ügyeket. Döntéseit egyhangúan hozza, de azok nem kötelező érvényűek.

Az EBESZ elemi feladatai közé tartozik a korai előrejelzés, a válságok megelőzése, válságkezelés és konfliktusok utáni újjáépítésben való közreműködés.

Az elődszervezet az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet (EBEÉ) az 1970-es évek elején alakult, azzal hogy párbeszédet biztosítson a Kelet és Nyugat között. Az EBEÉ záróokmányát 1975. augusztus. 1-én, írták alá Helsinkiben Európa és Észak-Európa 35 országának (Albániát kivéve) az összes európai állam, továbbá az Egyesült Államok és Kanada) állam- illetve kormányfői.

1990-ben a hidegháború végeztével, Párizsban a tagállamok új irányt szabtak az EBEÉ számára. (Párizsi határozat egy új Európáért- Paris Charter for a New Europe). A feladat a zajló történelmi változások kezelése, és az új kihívásokra a megfelelő válasz biztosítása a tagországok számára.

Az 1994 végén, Budapesten megrendezett csúcstalálkozó során, az EBEÉ a korábbi években végbement változtatásokra tekintettel Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetre változtatta a nevét. A budapesti konferencia a biztonság és a konfliktuskezelés területén is előrelépést hozott, mert leszögezte, hogy az emberi jogok a jogállamiság és a demokratikus intézmények jelentős mértékben hozzájárulnak a konfliktusok kialakulásának megelőzéséhez

1999 novemberében, Isztambulban fogadta el a Szervezet az Európai Biztonsági Chartát, mely tovább fejlesztette a szervezet képességeit a válsághelyzetekre való reagálás terén és elmélyítette a résztvevő országok együttműködését. Az

²²⁴ <http://eas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eucap-nestor/Letöltve: 2014. 01. 08.>

isztambuli csúcstalálkozó óta eltelt időszakban az EBESZ folyamatosan alkalmazkodott a változó biztonsági környezet okozta kihívásokhoz, feladatai sorába felvette a terrorizmus, az ember- és kábítószer-kereskedelem, a szervezett bűnözés, az idegengyűlölet és az intolerancia elleni küzdelmet is.²²⁵

Az EBESZ Titkárság keretein belül működik a Stratégiai Rendőri Ügyek Hivatala – (Strategic Police Matters Unit- SPMU), amelynek feladatai közé tartozik a jogállamiság érvényesülésének elősegítése, az alapvető demokratikus alapelvek érvényre juttatása. Ezeket a feladatokat szakértők biztosításával, az adott rendvédelmi szerv átvilágításával és egyéb segítségnyújtással látja el. Feladatának tartja olyan rendvédelmi szervek fejlesztését, amelyek védik és segítik az állampolgárokat.²²⁶

Az SPMU nem igazán aktív a büntetés-végrehajtás területén. Az egyetlen 2013-as büntetés-végrehajtási program az EBESZ Ashgabati (Türkmenisztán) Központja által Törökországba szervezett egy hetes tanulmányút. A szakmai tapasztalat cserén büntetés-végrehajtási vezetők és a Vörös Félhold Társaság munkatársai vettek részt.

6. Genfi Központ a Fegyveres Erők Demokratikus Ellenőrzéséért (Democratic Control of Armed Forces – DCAF):

A tanácsadó szervezet válságkövetekhez tartozó országok kormányai, és nem kormányzati szervei részére nyújt segítséget a demokratikus intézményrendszerek kialakításához, a fegyveres erők és rendvédelmi szervek demokratikus ellenőrzéséhez. Segítséget nyújt a kormányoknak a nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatok kialakításában és működtetésében.

A DCAF-t 2000 októberében a svájci kormány kezdeményezésére 43 tagállam részvételével alakították meg. Jelenleg 61 tagállama van, köztük hazánk is.

Céljai az alábbiak:

- a civil-katonai kapcsolatok, és a fegyveres szervezetek demokratikus ellenőrzésével kapcsolatban információkat gyűjt, kutatási programokat szervez, kapcsolatokat épít, abból a célból, hogy azonosítsa a

²²⁵ http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/AT_EBESZ/hu/EBESZ/EBESZ.htm Letöltve: 2014. 01. 08.

²²⁶ <http://www.osce.org/spmu>. Letöltve: 2014. 01. 08.

megoldandó problémákat, átadja a demokratikus tapasztalatokat és a legjobb gyakorlati példákat;

- szakértői segítségével támogatja az ez iránt érdeklődő parlamenteket, kormányokat, kormányzati és nem kormányzati szervezeteket, nemzetközi szervezeteket, tanintézeteket;²²⁷

Tevékenységének fontos részét képezi konferenciák, szemináriumok, kerek asztal beszélgetések szervezése a nemzetközi rendvédelmi missziókkal kapcsolatos tapasztalatok feldolgozása és közkinccsé tétele érdekében. A rendezvényeken elhangzott előadásokat nyílt, mindenki által hozzáférhető publikációkban teszik közzé, elektronikus és nyomtatott formában. A jogállamiság területén nem sok aktivitás tapasztalható a Központ részéről. Van viszont egy 2005-ös kiadványuk, melynek a címe: „Beavatkozás után – a Közbiztonsági Igazgatás konfliktus utáni közösségben – a beavatkozástól a fenntartható helyi tulajdonosi szemléletig”. „After Intervention: Public Security Management in Post-Conflict Societies – from Intervention to Sustainable Local Ownership” A könyv harmadik részében bemutatásra kerülnek a több dimenziójú békeműveletek során alkalmazható eljárások és módszerek.

7. Az Afrikai Unió

Az Afrikai Uniót (AU) elődszervezetét a volt gyarmatok önállóvá válása után, 1963-ban alapították meg Afrikai Egység Szervezet néven (OAU), az addig létező afrikai regionális tömbök összevonásával. Az AU székhelye Etiópia fővárosában, Addisz-Abebában van.

A szervezet célja az afrikai államok gazdasági együttműködésének megteremtése, és a köztük támadt konfliktusok kezelése. Ezen kívül az afrikai országok egységének, szolidaritásának és együttműködésének az előmozdítása, szuverenitásuk és területi integritásuk védelme, valamint a gyarmatosítás maradványainak felszámolása a szervezet feladata. A 2002. július 9-én megtartott államfői értekezleten az új afrikai kezdeményezés szellemében változtatták a nevét Afrikai Unióra.

²²⁷ Philipp Fluri: *Parliamentary Oversight of the Security Sector: [A biztonsági szektor Parlamenti ellenőrzése]* Genova Center for the Democratic Control of Armed Forces, [Genfi Központ a Fegyveres Erők Demokratikus átalakításáért] Genf/Belgrád. 2000. 188-190. p.

Az Afrikai Unió legfőbb szerve az Állam és Kormányfők Közgyűlése. A Közgyűlés évente ülésezik, fő funkciókat az alábbiak:

- Meghatározza az Afrikai Unió közös politikáit.
- Az AU más szerveitől jelentéseket, beszámolókat kérhet és kap.
- A tagállamok kérésére ülést tart.
- Jogában áll újabb uniós szerveket létesíteni.
- Ellenőrzi a közös politikák végrehajtását.
- Elfogadja az Unió költségvetését.
- Kinevezi és visszahívja az Afrikai Bíróság bíráit.
- Kinevezi a bizottságok elnökeit.

Az Állam és Kormányfők közgyűlésének ülését az ún. Végrehajtó Tanács készíti elő, mely évente kétszer tart ülést. Tagjai a tagállamok külügyminisztere.

A Pánafrikai Parlamentet 2004-ben hozták létre, elsősorban tanácsadási és konzultációs joga van.

Az Afrikai bíróságot az Európai bíróság mintájára hozták létre.

Az ún. Bizottság viszi a szervezet ügyeit és szolgálja ki az értekezleteket, konferenciákat. Élén az elnök áll, akinek jelentős jogai vannak: politikai és gazdasági lépéseket kezdeményezhet.

A Bizottságon belül 10 funkcionális és egy békéltető bizottság van.

Az Állandó Képviselők Bizottsága előkészíti a Végrehajtó tanács üléseit, tevékenységét is a Végrehajtó bizottság utasításai szerint végzi. Jogában áll viszont albizottságokat és „ad hoc” csoportokat létrehozni.

Az Afrikai Unió rendelkezik még 7 állandó technikai bizottsággal is. Ezek a szakterületüket érintő ügyekben előkészítik az Afrikai Unió projektjeit és betesznek a Végrehajtó Tanács elé. Ők felelősek a meghozott határozatok végrehajtásáért és biztosítják az egyes bizottsági tevékenységek közötti harmonizációt. Jelentéseket is terjesztenek a Végrehajtó Tanács elé.

A gazdasági és Szociális, Kulturális Bizottság az Afrikai Unió tanácsadó szerve, mely a tagállamok különböző társadalmi - szakmai csoportjainak képviselőiből áll.

A Közgyűlés 2003-ban hozta létre a Béke és Biztonsági Tanácsot, melynek alapszabályzatát és eljárási rendjét hasonló alapelvek határozzák meg, mint az ENSZ Biztonsági Tanácsét. Az AU rendelkezik Katonai Bizottsággal, Korai Előrejelző Riasztó Rendszerrel és létrehozta Bölcsék Tanácsát is.

Az Afrikai Uniónak meg kell küzdenie a törzsi és polgárháborúk, az emberi jogok semmibe vétele, a betegségek, az éhínség, a nyomor, a szárazság, a sivata-

gosodás és az írástudatlanság által jelentett kihívásokkal. Az Afrikai unió eddigi legnagyobb feladata a darfuri válság megfékezése volt.²²⁸

7. 1. Az Afrikai Unió válságkezeléssel foglalkozó szervezetei:

- A Védelmi és Biztonsági Főosztály
- A Béketámogató Főosztály
- Konfliktus Kezelő és Újjáépítési Főosztály
- Az AU Béke Alap
- Az Afrikai Készenléti Erő

Az AU első békefenntartó misszióira 2003-ban, Burundiban (AMIB) és Szudánban (AMIS) került sor, azonban mindkét esetben csak korlátozott mandátummal rendelkeztek. Az AU jelenleg egy békefenntartó missziót irányít (Szomáliában, African Union Mission in Somalia -AMISOM), és részt vesz egy ENSZ-el közös misszióban Darfúrban - African Union/United Nations Hybrid operation in Darfur - UNAMID). A UNAMID feladatai között szerepel a jogállamiság megteremtése a misszió területén.²²⁹

7. 2. Az Afrikai Készenléti Erő (African Standby Force-ASF):

Az AU az EU segítségével 2008-tól dolgozik azon, hogy egy megfelelően felkészített és felszerelt békefenntartó képességet hozzon létre. A tervek szerint az ASF öt regionális (déli, keleti, nyugati, északi, központi) készenléti dandárból (SADC dandár; EAS dandár; ECOWAS dandár, NAS dandár; ECCAS dandár A dandároknek 2010 végére kellett a teljes készenlétet elérniük.

Az elsőséget a katonai alakulatok létrehozás élvezte. Jelenleg folyamatban van a rendvédelmi és a polgári képességek kialakítása az EU segítségével. Minden készenléti dandárhoz 240 fő rendőr és 60 polgári szakértő is beosztásra kerül.

²²⁸ biztpol.corvinusembassy.com/?module=corvinak&module_id=4...letöltve: 2013. 10. 12.

²²⁹ <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unamid/mandate.shtml>. Letöltve: 2014. 01. 09.

7. 3. Az UNAMID büntetés-végrehajtási tevékenysége:

Az AU-ENSZ közös békefenntartó missziója Darfurban kiterjesztette tevékenységét a helyi büntetés-végrehajtási intézetek támogatására is. Az első programokat 2009-ben indították és az alábbi feladatokat hajtották végre:

- képzéseket tartottak a női büntetés-végrehajtási állománynak,
- élelmiszertámogatást biztosítottak a Nyugat-Szudáni női börtön számára,
- ágyakat és konyhai felszerelést küldtek a Khanagai Büntetés-végrehajtási Intézet részére,
- egy hetes emberi jogi és börtön igazgatási képzést biztosítottak az Észak-Darfuri El Fasher városában szolgáló 30 büntetés-végrehajtási dolgozónak. Ezen az első tanfolyamon az alábbi témákkal foglalkoztak: az elítéltekkel való emberi bánásmód, különösen a fiataloké, nők és a kisebbséghez tartozókra vonatkozólag. A tanfolyamhoz a pénzügyi támogatást Svájc és az ENSZ Emberi Jogi Főbiztossága bocsátotta rendelkezésre.²³⁰

8. Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (North Atlantic Treaty Organization-NATO):

Az Észak-atlanti Szerződés az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 51. cikkelyével 1949. április 4-én egy kollektív védelmi szövetséget hozott létre. A Szerződés határozatlan időre érvényes. A NATO-nak jelenleg 28 tagállama van.

A NATO alapvető célja, összhangban az ENSZ Alapokmányának elveivel, hogy politikai és katonai eszközökkel megvédje összes tagállamának szabadságát és biztonságát, A Szervezet alapvető működési elve a közös elkötelezettség és a szuverén államok közötti kölcsönös együttműködés, a tagországok biztonságának oszthatatlanságán nyugszik.

A NATO alapvető biztonsági feladatai:

Nélkülözhetetlen alapul szolgál az európai stabil biztonsági környezet számára, a demokratikus intézmények fejlődése, valamint a viták békés rendezése iránti elkötelezettség szellemében. Olyan környezet kialakítására törekszik, amelyben egyetlen ország sem gyakorolhat megfélemlítést vagy erőszakot bármely nem-

²³⁰ www.un.org/Depts/dpko/dpko/orolsi. Letöltve: 2014. 01. 04.

zettel szemben, és nem hajthat hatalma alá másokat fenyegetéssel vagy erőszak alkalmazásával.

Az Észak-atlanti Szerződés 4. cikkelyének megfelelően transz-atlanti fórumul szolgál, a szövetségesek a tagok létfontosságú érdekeit érintő bármely kérdésben konzultálhatnak, beleértve az olyan fejleményeket, amelyek veszélyeztetik a régió biztonságát. Elősegíti a tagok erőfeszítéseinek összehangolását, valamennyi tagország számára aggodalmat keltő területeken.

Elrettentést és védelmet biztosít bármelyik NATO-tagállam területe elleni agresszió minden formájával szemben.

Elősegíti a biztonságot és a stabilitást azzal, hogy folyamatosan és tevékenyen együttműködik valamennyi partnerével a Partnerség a Békéért program és az Euró-atlanti Partnerségi Tanács keretében, továbbá az Oroszországgal és Ukrajnával folytatott konzultáció, együttműködés és partneri viszony keretében.

Elősegíti a nemzetközi biztonságra vonatkozó tényezők és az e téren folyó együttműködés céljainak jobb megértését azzal, hogy aktív tájékoztató programokat valósít meg a szövetség és a partnerek országaiban, továbbá olyan kezdeményezések révén, mint amilyen a mediterrán párbeszéd.²³¹

8. 1. A NATO békeműveletekkel, rendfenntartással foglalkozó szervezetei:

A Varsó Szerződés felbomlásával a NATO tagállamok új helyzet elé kerültek. Megszűnt a korábbi ellenségkép, viszont a tagállamok továbbra is egyben kívánták tartani a Szervezetet. Új célokat és feladatokat kellett találni, amelyek azután a békefenntartás válságkezelés lettek. Ezekhez az új feladatokhoz elengedhetetlen volt a NATO átalakítása. Létre kellett hozni a válságkezeléssel foglalkozó szervezeteket.

A NATO bizottságok közül a Tanácsi Műveletek és Gyakorlatok Bizottsága (Council Operations and Exercises Committee- COEC) foglalkozik a válságkezeléssel, az erre vonatkozó intézkedésekkel, eljárásokkal. A Bizottság a fóruma a válságokkal kapcsolatos konzultációknak és koordinációnak. Irányítja a válságkezeléssel kapcsolatos gyakorlatok tervezését, előkészítését és végrehajtását. Vezetője: a Válságkezelési és Műveleti Igazgatóság igazgatója.

²³¹ NATO Kézikönyv, Jubileumi kiadás, Budapest, Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, 1999 28. p.

A Politikai Koordinációs Csoport (PCG) a fő konzultációs fóruma és tanácsadó testülete az Észak-atlanti Tanácsnak a politikai-katonai ügyekben, ideértve a békefenntartó és válságkezelő műveleteket is.

Az Euroatlanti Partnerségi Tanács (EAPC) az a testület, amely felügyeli a NATO és együttműködő partnerei közötti párbeszéd, az együttműködés és konzultáció fejlesztését. A Tanács gyakorlati keretet biztosít az egyes tagországok és a szövetség közötti együttműködés és konzultáció számára. Az EAPC-t 1997. május 30-án hozták létre. Az EAPC keretében működő politikai-katonai irányító bizottság békeműveletekkel foglalkozó Ad Hoc csoportja (PMSC/AHG) a műveleti kérdésekben fő konzultációs és politikai fóruma, amelyen tapasztalatcserét és eszmecserét folytatnak az együttműködés gyakorlati intézkedéseiről.

A Balkánon az 1990 éves elejétől végrehajtott béketámogató művelet óta a NATO mind a műveletek fajtáját, mind a reagálás idejét tekintve nagyot változott, fejlődött. A Szervezet által végrehajtott feladatok típusa a válságkezelés szinte teljes területét átfogja, a fegyveres harctól a békefenntartásig, a kiképzésen keresztül a logisztikai, hírszerzési és humanitárius segítségnyújtásig. Napjainkban több mint 140000 katona vesz részt összetett (szárazföldi, légi, tengeri) NATO missziókban

A NATO jelenleg négy katonai missziót irányít Afganisztánban (International Security Assistance Force- ISAF), Európában (NATO Mission in Kosovo- KFOR), a Földközi-tenger térségében (Operation Active Endeavour -OAE), Afrika- szarván (Operation Ocean Shield) Az afganisztáni misszióban feladata a jogállamiság megteremtéséhez való hozzájárulás is. Ez a feladat nem büntetés-végrehajtási tevékenységet jelent. 2011-ben hozták létre az ISAF-on belül a Jogállamiság Területét Támogató Missziót (NATO Rule of Law Field Support Mission (NROLFSM), amelynek a feladata a rendőrségi, igazságszolgáltatási, jogi és biztonsági reformok támogatása. Ennek keretében a Misszió biztonsági, koordinációs, szállítási, építő-műszaki és közbeszerzés ellenőrzési tevékenységet végez.²³²

A fentiekben a nemzetközi válságok kezelésével foglalkozó globális és regionális szervezetekkel ismerkedhettünk meg. Természetesen a cikk keretein belül csak arra volt lehetőség, hogy a legfontosabb szervezetekről a lényegi információkat ismertessem. Létezik még jó néhány olyan nemzetközi szervezet, magánvállalkozás, amely a világban kialakult konfliktusok kezelésére és az újjáépítés támogatására vállalkozik.

²³²http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/sede/dv/sede200312natooperationsmissions_/sede200312natooperationsmissions_en.pdf. Letöltve: 2014. 01. 09.

9. A magyar tapasztalatok

A magyar büntetés-végrehajtás /bv./ több mint százéves múltra tekinthet vissza. A rendszerváltás itt is alapvető változásokat hozott. Átalakult a szervezet, új a kor kihívásainak megfelelő vezetői gárda vette át az irányítást. Változtak a jogszabályok és az egyéb szabályzók is. Újabb problémák jelentek meg az intézeteken belül, amelyekre meg kellett találni a megfelelő megoldást. Ennek egyik feltétele a megfelelően felkészített, kiképzett állomány. A továbbfejlődés legcélravezetőbb útja a mások által már bevált tapasztalatok felhasználása. A büntetés-végrehajtás vezetése az Igazságügy Minisztérium segítségével már 1991-től felhasználta az európai országok által felajánlott lehetőségeket az állomány képzési szintjének emelésére és a nemzetközi tapasztalatok hasznosítására.

A nemzetközi válságkezelésbe azonban egészen a 2000-es évek közepéig nem vettek részt büntetés-végrehajtási szakemberek. Ez több okra is visszavezethető. Az egyik ilyen ok a missziós nyelvismeret (angol, francia, spanyol), a másik pedig a minisztériumi és az országos parancsnokság támogatás hiánya. Ez az EU csatlakozásunk után változott meg, amikor is 2006-tól Dr. Huszár László bv. dandártábornok személyében egy büntetés-végrehajtási szakértő került kiválasztásra és telepítésre az Európai Unió Iraki Integrált Jogállami missziójába. Feladata jogállami szakértőként az Iraki Igazságügyi Minisztériummal, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságával való kapcsolattartás volt. Ezt a beosztást 2006. 09. 01. és 2007. 05. 31. között látta el. Dr. Huszár László bv. ddtbk. 2011-ben újra visszatért a misszióba, ezúttal, mint annak vezetője. A kiküldetése a misszió befejezésével ért véget 2013. december 31-én. Személyében ő volt az egyetlen, aki büntetés-végrehajtási szakértőként háborús körülmények között dolgozott és vezetőként egy EU-s jogállamisági missziót irányított.

Dr. Huszár László büntetés-végrehajtási dandártábornok:

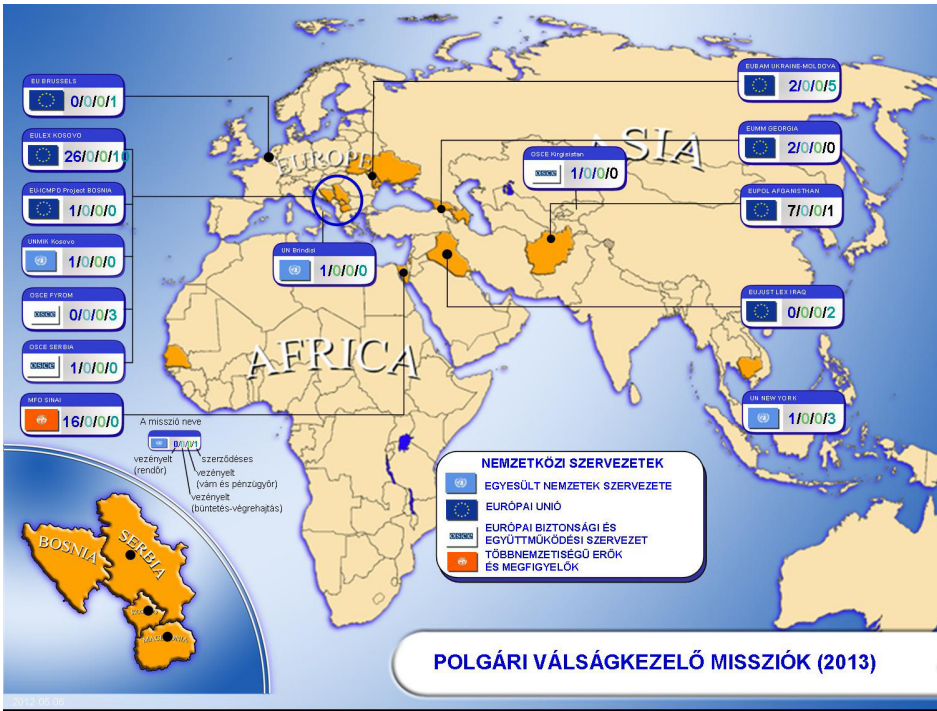
1966-ban született, 1992-ben szerzett szociológusi diplomát az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen (ELTE). 1993-ban elvégezte a Rendőrtiszti Főiskola büntetés-végrehajtási átképző szakát, és attól az évtől dolgozik a büntetés-végrehajtásnál. 1999-ben szerzett tudományos fokozatot az ELTE-n, szociológiából. 1993 és 2000 között különböző beosztásokat töltött be. Volt nevelő, majd dolgozott kutatási, illetve a nemzetközi kapcsolatok területén. 2000-2002 között a Budapesti Fegyház és Börtön parancsnoka volt. 2002-től 2006-ig a Büntetés-végrehajtás országos parancsnok helyetteseként szolgált., majd a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BVOP) Biztonsági és Fogvatartási Főosztályának vezetője. 2006. 09. 01-től-2007. 05. 31-ig az Európai Unió Iraki Integrált Jogállami missziójában szolgált, mint szakértő. 2007-2008 között a bv. EU TÁMOP programját irányította. 2008-tól a misszióba történő kinevezéséig a BVOP Stratégiai Elemzési és Tervezési Főosztályát vezette. 2011. 10. 01-2013. 12. 31. között ő vezette az Európai Unió Iraki Integrált Jogállami misszióját.

2007-től azután a BVOP is kivette a részét a nemzetközi segítségnyújtásban. Büntetés-végrehajtási szakembereink elsősorban az Európai Unió misszióiban (EUJUST LEX Iraq, EULEX Kosovo, EUPOL COPPS Palesztin Hatóság) teljesítettek szolgálatot. Ezen kívül a BM NOK-al együttműködve iraki (2007, 2008, 2011, 2012,) és palesztin (2009, 2010) büntetés-végrehajtási vezetőket fogadtak továbbképzésre és szakmai tapasztalatcserére Magyarországon. Ezen szakmai programok pénzügyi háttérét általában a Külügyminisztérium biztosította a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Programra rendelkezésre álló keretből.

Az 1. számú táblázat mutatja a büntetés-végrehajtási állomány nemzetközi missziókban való részvételét:²³³

Sorszám	Név és rendfokozat	Itthoni beosztás	A misszió megnevezése	A missziós beosztás	Külszolgálat ideje
1.	Dr. Huszár László bv. ddtbk	BVOP Stratégiai Elemzési és Tervezési Főosztályvezető	EUJUST LEX Iraq, Bagdad	Jogállami szakértő Misszió vezető	2006. 09. 01-től-2007. 05. 31-ig 2011. 10. 01-2013. 12. 31
2.	Antal Mihály bv. alezredes	Közép-Dunántúli Bv. Intézet, Baracska, gazdasági vezető	EULEX Kosovo, Pristina	Gazdasági szakértő	2008. 06. 01.-2009. 06. 01.
3.	Dr. Bognár Miklós bv, őrnagy	IRM Rendészeti Felügyeleti és Tervezési Főosztály,	EULEX Kosovo,	Kísérő őr	2008. 12. 07.-2009. 12. 07.
4.	Gere Tünde bv. százados	BVOP Koordinációs Főosztály	EUJUST LEX Iraq, Brüsszel	Bv. tanfolyam-koordinátor	2007. 05. 21.-2009. 06. 30.
5.	Gógh Roland bv. hadnagy	Tiszaöldi Országos Bv. Intézet	EULEX Kosovo	Kísérő őr	2012. 02. 11. - 2013. 02. 10.
6.	Kolesza Krisztina bv. százados	BVOP Koordinációs Főosztály	EUJUST LEX Iraq, Brüsszel	Jogállamisági értékelő szakértő	2008. 02. 01. – 2009. 06. 30.
7.	Kása Lajos r. százados		EULEX Kosovo, Dubravai Bv. Intézet	Kísérő őr	2011. 02. 28. – 2012. 02. 23.
8.	Szabó Zoltán bv. alezredes	Fővárosi Bv. Intézet	EULEX Kosovo	Kísérő őr	2010. 08. 15. – 2011. 08. 14.
9.	Székely Zita bv. százados	Szombathelyi Országos Bv. Intézet	EUROPOL COPPS, Palesztina	Adminisztrációs szakértő	2008. 09. 01. – 2009. 12. 31.

²³³ A BVOP 30500/14642/2013. ált. számú tájékoztató levele. Budapest, 2013. december 17.

2. számú ábra: Magyar rendvédelmi szervek részvétele a nemzetközi válságkezelő missziókban.

Befejezés

A magyar rendvédelmi szervek 1989 óta vesznek részt a nemzetközi békefenntartásban. Ez idő alatt közel ezer rendvédelmi és közigazgatási szakember (bíró, büntetés-végrehajtási tiszt, határőr, rendőr, tűzoltó, vám- és pénzügyőr, választási szakértő) teljesített külszolgálatot, különböző béketámogató és újjáépítő missziókban. Erre a speciális feladatra külön fel kell a résztvevő állományt készíteni. A képzési idő általában 2-3 hét itthon és 1-2 hét a küldetés helyszínén, a feladattól függően. A képzésbe általában bevonásra kerülnek a célország és a magyar Külügyminisztérium diplomatái, a misszióban már szolgált magyar és külföldi rendvédelmi szakértők, katonák. Ezek az általában egy évre szóló kiküldetések nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a részt vevő állomány szakmai és nyelvi tudása jelentősen fejlődjön. A nemzetközi megmérettetés és tapasztalat növeli az

önbizalmat és a magabiztos tudást. Szerteágazó nemzetközi kapcsolatok kiépítésére ad lehetőséget minden ilyen feladat, amelyet azután a nemzetközi együttműködésben lehet kamatoztatni.

Felhasznált irodalom:

- Alexander L. George, *Avoiding War: Problems of Crisis Management*, (Boulder: Westview Press, 1991),
- Alexander George, *Forceful Persuasion: Coercive Diplomacy as an Alternative to War* (Washington, DC: United States Institute of Peace, 1997 http://www.unis.unvienna.org/unis/hu/thematic_info_climate_change_ipcc.html)
- Boda József: Jelentés a kambodzsai ENSZ rendőri misszióról. BM Irattár, 1993
- Boda József: A rendvédelmi békefenntartás kialakulása, fejlődése, helye, szerepe a XXI. században. PhD-értekezés. ZMNE, 2006.
- Dragon Sándor: Az ENSZ nemzetközi békefenntartó tevékenysége, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államtudományi Egyetem, Társadalomtudományi Kar, Külügyi Szak, 2002, Szakdolgozat
- Findlay, Trevor: *Cambodia: The Legacy and Lessons of UNTAC*. Oxford University Press, 1995 <http://books.sipri.org/files/RR/SIPRIRR09.pdf>
- Philipp Fluri: *Parliamentary Oversight of the Security Sector: [A biztonsági szektor Parlamenti ellenőrzése]* Genova Center for the Democratic Control of Armed Forces, [Genfi Központ a Fegyveres Erők Demokratikus átalakításáért] Genf/Belgrád. 2000.
- D.A. Graber: *Crisis Diplomacy: A History of U.S. Intervention Policies and Practices*
- Gleditsch-Strand-Eriksson-Sollenberg-Wallensteen: *Upsala Conflict Project*, 2001
- Heinz Gartner: *Nemzetközi biztonság, fogalmak A-tól Z-ig*. Zrínyi K. 2007
- Horváth Jenő (szerk.) *Világpolitikai lexikon, (1945-2005)* Osiris Kiadó, Budapest, 2000,
- Janes L. Richardson: *Crisis Diplomacy: The Great Powers Since the Mid-Nineteenth Century*, 1994, Cambridge University Press, ISBN: 0521459877
- Kissinger, Henry: *Diplomácia*. Budapest, 1998.
- Kleinschmidt, Harald: *A nemzetközi kapcsolatok története*. Budapest, 2001.
- Korten, D. C. *Tőkés társaságok viláгурalma*, Bp. 1996. Kapu

- Laczkó Mihály: Tanulmánykötet a válságkezelés katonai feladatainak témaköréből. Bp ZMNE 1996.).
- Mehler-Ribaux: Crisis Prevention and Conflict Management in Technical Cooperation. An Overview of the National and International Debate, 2000
- Richard Ned Lebow, Between Peace and War: The Nature of International Crisis (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1981)
- Siposné Keckeméthy Klára- Szternák György-Zimán Ferenc: A válságok kialakulása, lehetséges formái és a válságkezelés elméleti alapjai, Bp ZMNE 1996,
- Takács László: Az ENSZ Átmeneti Hatóság Kambodzsában UNTAC. In: A magyar rendvédelmi erők szerepe a nemzetközi béke és stabilitás megteremtésében. Jubileumi kiadás a magyar rendőri békefenntartás 20. évfordulója tiszteletére. IRM NOK, Budapest, 2009
- Tálás Péter (szerk.): *A terrorizmus anatómiája*. Zrínyi Kiadó. ISBN 9633274125 (2006)
- Végh László - Hetesi Zsolt: Fenntartható élet. Jegyzet, ELTE TTK, 2006.
- Millenium Ecosystem Assesment, 2007: www.maweb.org/en/index.aspx
- A háború okait kutató munkaközösség, 1998,
- Alapvető tények az ENSZ-ről, ENSZ Tájékoztatási Főosztálya, New York, 2011
- NATO Kézikönyv, Jubileumi kiadás, Budapest, Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, 1999
- 2004. évi XXX. Törvény az Európai Unióhoz történő csatlakozásról szóló szerződés kihirdetéséről
- A Foglyokkal való Bánásmód általánosan Elfogadott Minimális Szabályai (*ENSZ, 1955.*)
- A Fiatalok Igazságszolgáltatásának Igazgatására vonatkozó általánosan Elfogadott Minimális Szabályok (*A Pekingi Szabályok*)
- Elvek Tára a Szabadságelvönással és Szabadságvesztéssel Büntetett Személyek Védelmével kapcsolatosan (*1988.*)
- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (*1948.*)
- A Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya (*1976.*)

Internetes források:

www.osce.org/...com_content&task=view&id=28&Item

biztpol.corvinusembassy.com/?module=corvinak&module_id=4...letoltve: 2013. 10. 12.

www.au.int/en

<http://www.un.org/Depts/dpko/ctte/CTTEE.h>

understanding impact of police, justice and corrections components ...
www.stimson.org/.../Stimson_Police_Justice_and_Corrections_Impa
[Corrections Update](#)
www.un.org/en/peacekeeping/.../Corrections2012.pdf
[Justice Components in United Nations Peace Operations](#)
www.unrol.org/.../Justice%20Components%20in%20Uni...
[Practical Guidelines.pdf - International Corrections and Prisons ...](#)
www.icpa.ca/tools/.../ICPA_-_Practical_Guidelines.pdf
[“Fit for the Future -Measuring Impact and Enhancing the ...](#)
www.folkebernadotteacademy.se/.../2-Fit%20for%20the...
[Handbook for Judicial Affairs Officers in United Nations ...](#)
www.un.org/en/peacekeeping/publications/cljas/handbook_jao.pdf
[rule of law programs in peace operations - Peacekeeping Resource ...](#)
www.peacekeepingbestpractices.unlb.org/.../IPA_E
[Toward Enhanced Legitimacy of Rule of Law Programs in ...](#)
www.esil-sedi.eu/sites/default/files/Hurwitz.PDF
[Rule of Law Programs in Multidimensional Peace Operations](#)
www.bmlv.gv.at/pdf_pool/.../10_wg12_psm_120.pdf
www.zif-berlin.org/.../internationaler-workshop-zur-foer
Comprehensive Review of the Whole Question of Peacekeeping Operations in All Their Aspects („Brahimi Report“) (21 August 2000).
Strengthening and Coordinating United Nations Rule of Law Activities (6 August 2008)
daccess-dds-ny.un.org
The United Nations Rule of Law Indicators. Implementation Guide and Project Tools (2011). www.un.org
DPKO Policy on Justice Components in United Nations Peace Operations (1 December 2009). www.unrol.org
United Nations Approach to Transitional Justice (10 March 2010).
www.unrol.org
United Nations Approach to Rule of Law Assistance (14 April 2008).
www.unrol.org
United Nations Assistance to Constitution-making Processes (June 2009).
www.unrol.org
Strengthening the Rule of Law in Conflict and Post-Conflict Situations. A Global UNDP Programme for Justice and Security (2008-2011). www.undp.org (PDF)